

med stolthet, — »moriskt Valdepenas», d. v. s. »odöpt», ännu ej blandadt med vatten.

Så snart man kommer öfver Sierra Morena och stiger utför, förändras klimatet. Man är inne i Andalusien, och den tropiska växtligheten börjar med cactus och aloe vid sidorna af vägen. Sierra Morena är en gränspost. Från randen af den ödliga högslätten, hembygden för de an-stolta göternas afkomlingar, blickar bergjätten ned på kustländerna, moreernas paradys. Stolt är han, fastän fattig och utpinad af blåst och bränd af sol och torka — en äkta castilian i sin bruna kappa; men på södra fliken af manteln broderar redan Andalusien brokiga arabesker af orangelunder, trädgårdar och blommor!

Här, på slutningen af Sierran, ligger staden *La Carolina*. Den sticker skarpt af mot alla småstäderna, både dem man genomfarit förut, och dem man sedan kommer till, genom sina breda gator, sina alléer längs vägarna och framförallt genom sitt utseende af snygghet. *La Carolina* är också hufvudstaden i de så kallade *Nuevas Poblaciones*, en tysk kolonisation på 1700-talet. Snygghet följer lika så visst med det germaniska blodet som pittoresk smuts med det latinska. Tillställaren af denna tyska invandring i Spanien, en viss *Don Pablo Olavides*, fängslades sedermera af inquisitionen och instängdes i ett kloster, därför att han såsom vilkor, för att han skulle kunna åtaga sig att skaffa kolonister, fordrat af regeringen ett löfte, att inga munkar skulle få finnas i dessa kolonier; — spansk tacksamhet!

I mörkningen kom vi till staden *Baylen*, som ligger vid foten af sierran. Slagfältet, der Castaños 1808 tillintetgjorde och tillfångatog franska arméen under Dupont ligger mera vesterut. — Det var den första huggtanden, som utbröts ur Napoleons gap, och inga löständer hjälpte sedan!

Midt på natten anlände vi till *Jaën*. Torget, där vi stannade, och där fondan låg, var en halfcirkelformig plats, omgifven af åldriga hus, hvilka alla med sina torn, utsprång, gallerier under taket, samt stora och små fönster om hvarandra utan ordning, hade en fantastisk prägel af fordom. — Medan de andra spisade middag kl. 1 på natten — (man får nämligen äta på de ställen diligensen fastställt till halter, och som diligensen

går olika fort olika gånger, så blir det ofta på de besynnerligaste timmar) — gick jag i det dagklara månskenet omkring i den gamla staden, betraktande dess oregelbundna hus och dess otaliga plaskande, i månskenet glittrande springbrunnar. — I gat hörnena hade man inhuggit små kapeller eller nicher med Jungfruns bild och en brinnande lampa. Stundom mötte jag en nattvakt. Insvept i sin bruna kappa och med spetsig svart hatt på hufvudet, bar han i handen en lans med vidhängande lykta. I förbigåendet höjde »Serenon» upp denna lykta för att se, hvad jag kunde vara för en figur, och uppstämde i detsamma sin gammaldags sång, innehållande timman samt vädret: »*Son las unas dadas. Sereno.*» (Klockan är i slagen. Klart.) Som vädret här nästan alltid är klart, »sereno», så har brandvakten deraf fått sitt namn.

Vid slutet af en gata låg en katedral med en skog af torn. Vid sidan af densamma var ett litet salutorg, på hvilket en hop säckar och korgar stod kvarlemnad under bar himmel öfver natten. Det syntes att man kunde lita på det torra klimatet. Just som jag gick fram mellan säckarna, rusade en trasig karl upp med en karbin emot mig och ropade mig an. Efter att ha sett litet närmare på mig, gick han dock tillbaka till sin plats och lade sig. Han hade legat dold under en matta och var förmodligen vakt vid varorna. Slutligen kom jag till stadsporten. Den var stängd; men i detsamma bankade det på, och portvakten kom ut med en nyckelknippa och öppnade den järnbeslagna ekporten, som gnisslade på sina gångjern. Flera kappinsvepta spaniorer trädde in, utan att säga ett ord; men vagnen stannade utanför. Det var en *galera*, som ankommit. Galeran är ett slags stor kärra med bänkar längs sidorna och med ett hvälfdt tak af hvitt lärt till skydd för solen. Den dras vanligen af endast en ensam stackars mulåsna. Sådana fordon färdas såsom ett slags råa diligenser fram och tillbaka mellan de mindre orterna här. Jag passade på och gick ut genom den öppnade porten. Från en höjd utanför hade jag en herrlig utsigt öfver staden. Med sina torn och spiror låg den slumrande i månskenet vid foten af den starkt belysta sierran, hvilkens aflägsnare toppar glänste hvita af snö.

Efter ett par timmars uppehåll i Jaën fortsatte diligensen genom natten sin väg. Vid uppvaknandet fann jag, att vi uppnått *Sierra Susanna*, hvilken utgör gränsmuren mot Granadas dal. Då jag såg ut genom vagnsfönstret, höll vi just på att långsamt stiga uppför bergslutningen på en slingrande brant väg. Vid sidorna af landsvägen betade hjordar af hundratals får, vaktade af herdar, klädda i jackor af svart fårskinn och knäbyxor af dito, brokiga ullstrumpor och snörskor af osvärtadt, gult läder. Detta var en skynt af det egendomliga spanska herdelifvet, hvilket man lär få se i hela dess orientaliska ursprunglighet egentligen i Estremadura. Denna provins, en morenas kornbod, blef nämligen efter deras utdrifvande en öfvergifven, buskbeväxt ödemark, där hela arméer af får, vanligen delade i brigader af 10,000 st., kringdrifver hela vintern under befäl af halfvilda herdar, för att om sommaren återvända till Castiliens och Leons svalare högland. Om nätterna lär då den nomadiska fårskaran instängas inom uppspända långa nät, och eldar upp-tänds rundtomkring i ödemarken för att skrämra rofdjur. Detta måtte vara en tafla ur Gamla Testamentet!

När vi hade hunnit höjden af *Sierra Susanna*, stannades vid *la Venta di San Raphaël* för att frukostera. Vi fick chokolad, hvilket som vanligt var ypperligt; men det var också allt som fanns. Ingenting annat stod att erhålla, ej ens bröd. En *venta* vill säga ett sämre värdshus, ett bättre kallas en *fonda*. *La venta di San Raphaël* bestod af en stor lada eller lider, med golfvet stenlagdt med kullriga stenar, såsom en gata hos oss. Rundt omkring väggarna stod mulåsnor och hästar bundna vid sina krubbor. Vagnar och redskap hade sin plats midt på golfvet. Borta i ena ändan af ladan flammade en riseld på stengolfvet — det var köket, och där koktes chokoladen. Ifrån denna del af ladan ledde några dörrar in till åtskilliga nakna kamrar, som förmodligen tjente till sofrum. Detta var hela värdshuset! En grupp af mulåsnedrifvare, som drack vin ur en kring laget gående läderflaska, skämde ej heller bort taflan. Den, som drack, höll upp flaskan, eller rättare läderpåsen öfver sitt hufvud, och ur den smala träpip, hvarmed läderflaskan var försedd, lät han

den blodröda vinstrålen falla i sitt öppna gap, utan att röra vid flaskan med läpparna.

Ankomsten till Granada motsvarade ej min förväntan. *La Vega*, den vidsträckta slätten nedanför Granada, som låg utbredd framför oss, liknade alla andra slätter, och staden själf erbjöd, på afstånd och från detta håll sedd, intet anmärkningsvärdt. På en höjd utmed staden syntes en del halfförfallna tegelstensmurar med fyrkantiga torn. Jag ville i det längsta tvifla på, att detta var *Alhambra!*

Om första anblicken vid ankomsten gjort mig ledsen, så gjorde mig första besöket i Alhambra halft öfvergifven. Kallt var det också, och vinden från Sierra Nevada kom mig att hacka tänderna. Dagen derpå var det dock åter sommar, och med öfverrocken bortlade jag missnöjet. Det var ändå en egen känsla att vandra upp till Alhambra! Från *Carrera del Darro*, där min fonda låg, vandrade jag genom uppåtstigande gator öfver det gamla torget *Zacatin* och öfver det nya *Plaza Nueva*. På vägen besågs guvernörens palats, som hade en vacker *Patio*, eller inre gård, omgifven af en pelargång och planterad med orange-trän, fullhängda af guldfrukt. Då vi gick öfver *Plaza Nueva*, mötte vi en munkprocession. Allt folket föll på knä, då processionen gick förbi, och vi måste göra sammaledes för att ej väcka uppseende. Derifrån togs vägen genom den branta, slingrande *Calle de los Gomeles*, »Gomelernas gata», som förde till foten af Alhambras kulle och till porten i dess yttre ringmur. Man gör sig i allmänhet en aldeles oriktig föreställning om Alhambra. Man tror, att det är ett slott, och dermed väl! Alhambra upptar ett helt berg. Emellan den yttre och inre ringmuren är en ganska vidlyftig park, som täcker bergets sluttning, och inom den inre ringmuren, som omstänger bergets aflånga platå fanns det fordom tvenne palats, ett vinter- och ett sommar-, med alla deras många inre gårdar, och dessutom åtskilliga andra byggnader, vingårdar, öppna platser, etc. Alhambra var nämligen en fästning, eller rättare en befästad stadsdel, det kvarter af staden, som beboddes af det orientaliska hofvet. Att ge en fullständig beskrifning af Alhambra, skulle fordra ett helt verk för sig. ^{Jär} vill blott ge er några hufvuddrag, hvilka ni

Grav. de la Pl. de la Cathédrale

GRANADA

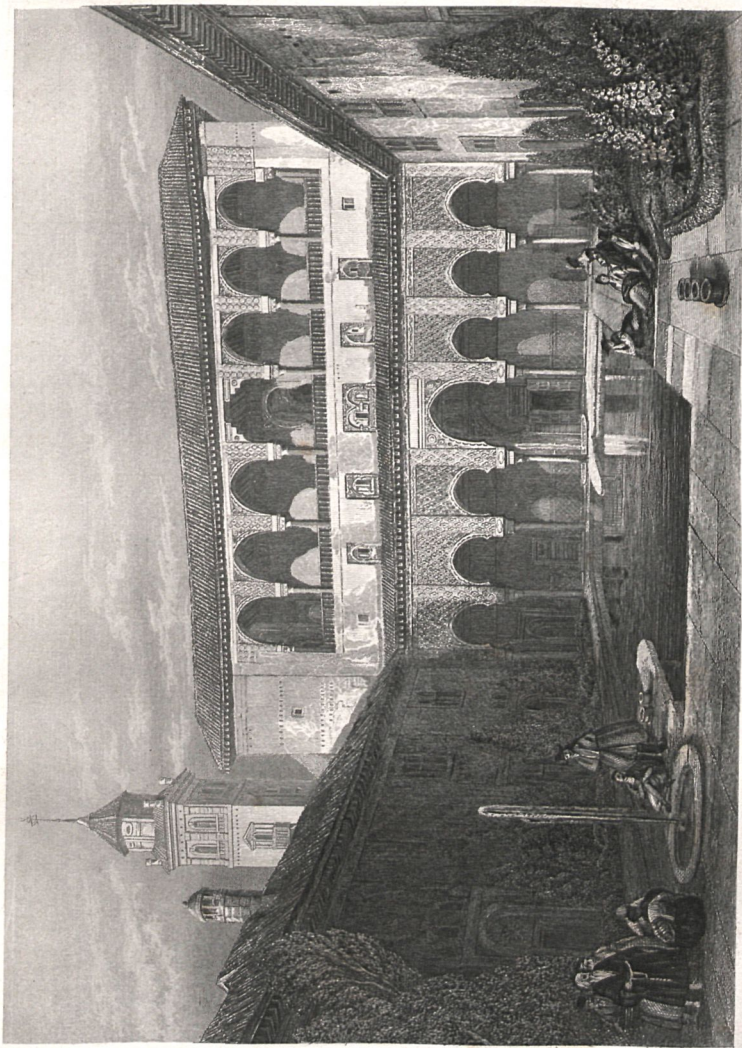

sedan måste fylla med fantasi. För att bygga upp ett Alhambra, hvar skulle man också kunna finna ett lämpligare byggnadsämne än fantasi?

När man inträdt genom porten i den yttre ringmuren vid foten af kullen, stiger man brant uppför genom en grönskande tät park af alm, poppel och andra oss väl bekanta träd, blandade med söderns barn, lager, myrten och sydekar. — Invid vägen hoppar och strömmar en liten klar vattenrännil, och öfverallt i parken sorlar det af sådana. En stor aqvedukt leder nämligen vattnet öfver en djup dal från Sierra Nevada's sluttningar till toppen af Alhambras kulle. Derifrån strömmar det först utför kullens sluttande sida åt staden till och framkallar i förbifarten parken och dess rika grönska. Från staden ledes sedan vattnet ut på slätten *la Vega*. Hvarje fält är där omgifvet af jordvallar, och på kammen af dessa jordvallar strömmar vattenrännilarne fram. När då fältet skall vattnas, gör man ett hål i kanten af vattenrännilen och låter vattnet strömma ned öfver fältet. Men hvar och en får icke vattna så mycket han vill; ty vattnet skall räcka till åt alla. Hvarje jordegare får derföre endast under ett bestämdt antal minuter afleda vattnet öfver sin jord. Sedan skall han låta vattnet strömma sig förbi till nästa fält o. s. v. Ett af tornena i Alhambra kallas *Torre de la Vela*, »Klockans torn». Namnet är taget af en ofantlig klocka, som hänger på toppen af tornet och hvars klämtslag, hörbara fjerran ikring, tjenar att bestämma vattnets fördelning. Yttersta kanten af *la Vega*, den vattnade slätten, är icke mindre än 6 leguas eller 3 svenska mil från Granada. Till denna vattning används största delen af båda floderna Darros och Xenils vattenmassa, tillsammans med andra mindre bergfloders, alla uppdämda nära sina källor bland bergena. Det vatten, som strömmar öfver Alhambrakullen, är en af hufvudledningarne från dessa fjellreservoarer. Om någon bryter mot ordningen i vattningen, så stämmas han inför »vattendomstolen». Denna domstol, hvilken, liksom hela vattningen, är en inrättning, kvarstående sedan moreernas tid, är ett slags jury, sammansatt af landtmän, och den dömmar utan appell i alla vattningstvister. Den sitter till doms, på äkta österländskt vis,

i det porthvalf, som från parken leder in genom den andra ringmuren till det inre af Alhambra. Tornet, genom hvilket denna port leder, kallas derföre också *Torre de la Justicia*, »Rättvisans torn». I moreernas tid afdömdes dessutom äfven andra tvister här. Porten är ett präktigt hästskohvalf, och det gjorde ett eget intryck att för första gången se ett sådant hvalf. Det är lika typiskt för morisk arkitektur, som spetsbågen för den götiska stilen och kolonnen för den grekiska. Det äkta hästskohvalfvet, under den goda tiden af morisk byggnadskonst, är ej, såsom man vanligen tror och säger, en rundbåge, som skiljer sig från en vanlig romersk rundbåge blott derigenom, att hästskobågen är mer än en halfcirkel och sålunda får mer eller mindre inböjda ändar. Sådan lär verkligen hästskobågen vara i Cordova, och ännu i dag byggs den sådan i det moriska Afrikas och Orientens moskéer. Men hästskohvalfvet i Alhambra är, om man ser närmare på det, en *spetsbåge*, ehuru spetsen är i så *trubbig* vinkel, att den just står på gränsen af rundbåge. Stundom är dock bågen en verklig rundbåge, hvad sjelfva *hvalfvet* beträffar; men då är alltid *listen* kring kanten af hvalfvet tecknad ej fullt parallel, utan i svag spets upptill. Denna sammanställning är särdeles behaglig. De nedre armarna af hästskohvalfvet, sådant det ses i Alhambra, närmar sig blott lindrigt inåt, och detta icke i en pedantisk cirkelbåge, utan i den något mindre böjda och liksom utdragna kroklinie, som en styf stål fjäder bildar, då man för dess ändar något närmare mot hvarandra än hvad som behöfs för halfcirkeln. Hela bågen får något obeskripligt lätt och luftigt genom denna form. Det ser ut, som skulle den vilja flyga upp i luften genom sin egen spännkraft, liksom den böjda stål fjädern gör då man släpper af den.

När man kommer in genom porten i Torre de la Justicia, har man framför sig en större öppen plats. Till venster om denna plats reser sig det nyssnämnda *Torre de la Vela*, omgifvet af särskilda ringmurar. Innanför dessa är ett afskildt kvarter af Alhambra, och där finns bland annat en gammal vingård med jättestora vinstockar, som påstås härleda sig ända från moreernas tid. — Midt framför begränsas den öppna platsen af den mur, som följer branten af Alhambra klippan, hvilken här stupar

MICRITEN-GÄRTCHEN.

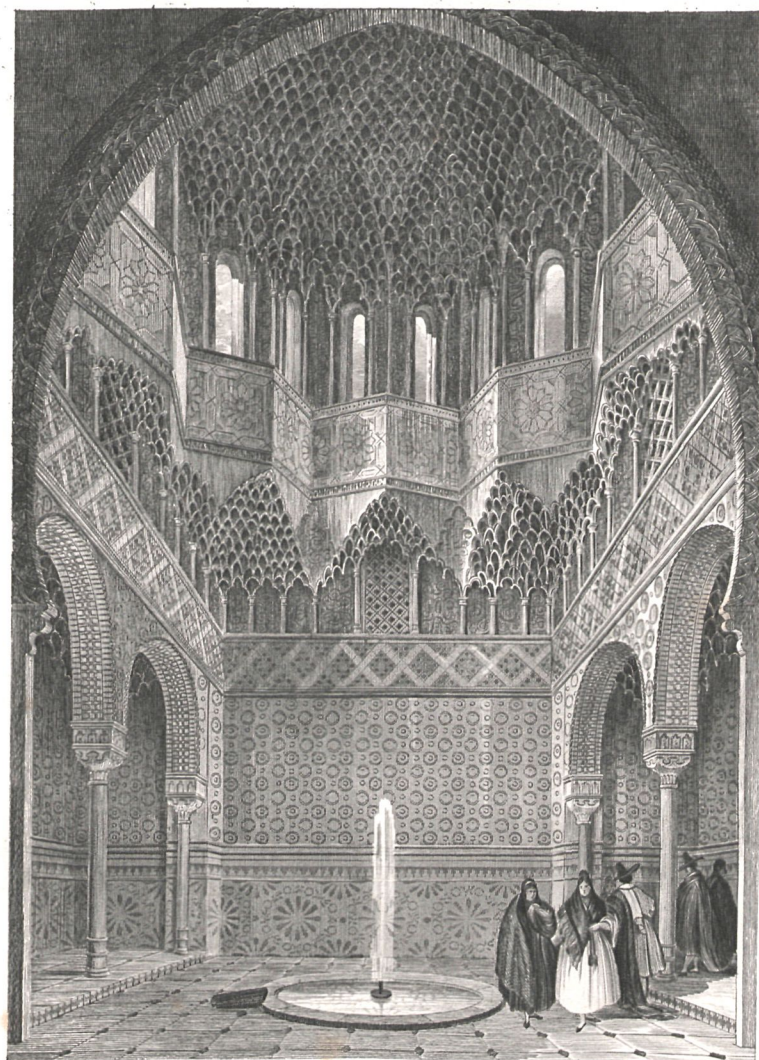

lodrätt ned i dalklyftan, hvarest floden Xenil framflyter. Till höger åter ligger ruinen af Carl V:s påbörjade palats. Han lät nedrifva det moriska vinterpalatset, för att göra rum åt sitt eget moderna skräp. Palatset blef aldrig fulländadt. Ruinen innehåller bland annat en stor cirkelrund gård, där nu galerslafvar med black om foten sysselsattes med repslageri och annat tvångsarbete. — Längre fram, på samma högra sida af den öppna platsen, är en mur, utan prydnad eller någonting, som antyder något ovanligt. En liten port leder genom denna mur. Jag inträdde genom densamma helt aningslöst — och befann mig plötsligt midt i Tusen och En Natt! När man genomgått denna port är man nämligen inne i det moriska sommarpalatset; den enda del af Alhambras sagopalats, som Carl V ej hann förstöra. När man säger ett moriskt palats, får man alls icke tänka sig ett slott efter våra föreställningar, d. v. s. en hög byggnad i flera våningar, rader af salonger, stora salar etc. Alhambrapalatset är en låg byggnad, som har endast en bottenvåning, och det består, liksom alla österländska palatser, mer af smärre gårdar än af rum. — Gården, *el Patio*, stenlagd med marmor och prydd af en damm eller ett vattensprång eller af orangeträd och omgifven af en pelargång, är i ett österländskt palats det egentliga rummet. På sidorna af gården, från pelargången, inträder man sedan här och där i smärre hvälfda salar eller rum. Där satt enväldsherrskaren på sin divan och emottog ambassadörer från främmande länder, eller dem af de egna undersåtarna, som hunnit en nog hög samhällsställning för att våga nalkas honom; eller också tjente ett sådant rum till sofrum, eller till toalettrum för harems skönheter, eller till sessionsrum för en domstol o. s. v.; men de rum, där man egentligen lefde och tillbragte dagen, det var gårdarna samt pelargångarna omkring gårdarnas sidor. Gårdarna öfverspändes om sommaren med tältduk, som fuktades med vatten för att hålla luften sval. (På det viset bygger, bor och lefver man än i dag i Sevilla.)

Den första afhänga gården eller *Patio*, man inkommer på i Alhambra, kallas *Patio de los Arrayanes*, »myrtnarnas gård», eller *del Alberca*, »båtens». Den var stenlagd med hvit marmor och hade i midten en damm. Till höger är ett luftigt galleri

i tvänne våningar — det enda kvarstående fragmentet af vinterpalatset, hvilket sålunda tycks varit två våningar högt. Efter långsidorna af gården går en panelning af *Azulejos*, d. v. s. en brokigt rutig mosaik af gröfre porslin. På dessa långsidor finns det äfven några ingående alk ver, som kallas *los Gerritos*, »skylkerkurarna». Gården var förmodligen livvaktens rum. I fonden till venster är ett stort hästskohvalf, som leder in till ett aflängt smalt rum, kalladt *Sala de Comares*, efter Boabdils, den siste herrskarens, son. I sidorna af porthvalfvet ser man små nicher, i hvilka hvar och en skulle insätta sina aftagna tofflor, innan han inträdde i Sultanens närhet; ty från *Sala de Comares* leder genast en präktig hästskoport in till Alhambras största rum, *Sala de los Embajadores*, »ambassadörernas sal», där herrskaren tronade i all sin glans. Denna sal är ett stort fyrkantigt rum med marmorgolf, panelningar af *azulejos* och väggar af stuck, målade som en tapet i matematiska arabeskeer med den mest glänsande brokiga prakt af färger och förgyllningar. Från alla fyra hörnena af salen hvälfver sig taket tillsammans mot midten i en hög spetskupol, bestående af ett nät af korsande förgyllda bågar med blått och rödt i rutorna emellan. I hörnena, där bågarne mest framspringer, nedhänger luftiga ornamentsmassor, liknande klungor af små nicher eller kapeller, eller af efterhärnade stalaktiter, eller som om någon sorts stora arkitektoniska bin hade mättat sig af färgblomstringen rundt omkring och sedan deraf byggt sig en hängande fantastisk cellbyggnad under den djerft framspringande hvalfbågen. Genom fyra djupa, hästskohvälfda fönster, på två sidor om salen huggna i de tjocka ytterväggarna, insläpps en sparsam dager. Fordom inkom hufvudsakligaste dagern genom s. k. *ajimes*-fönster i sidorna af takkupolen. *Ajimes*-fönstret är ett graciöst tvillingfönster af två små rundbågar, delade och uppburna af en liten pelare såsom midtelfönsterpost. Kring väggarna ser man murade upphöjningar eller divaner, på hvilka silkeskuddarna fordom lades. På dessa satte sig sedermera med korslagda ben de gravitetiska morerna.

Alla salar eller rum i Alhambra liknar mer eller mindre denna nu beskrifna, utom deri, att denna är mer än dubbelt så stor som någon af de andra, eller 37 fot i kvadrat. Den qua-

ALHAMBRA GRANADA SAL.

Reproduction de l'original de 1857

dratiska formen är äfven ett undantag. Alla andra rum i Alhambra är aflånga rektanglar, belägna längs vid sidorna af de aflånga gårdarna. Från Sala de los Embajadores kom man in i en gång, hvarifrån en trappa ledde ned till *Sala de los Banos*. »badrummet». Badkarena af hvit marmor är nedmurade i golvet. Taket är rundhvalfdt och har en mängd små stjernformiga hål med färgadt glas, hvarifrån en glittrande ädelstensdager fordom kastades på de badande skönhetersnas hvithet. — Till venter leder en trappa ned till en för detta moské, af Carl V vanställd och inredd till slottskapell. Ett öppet pelargalleri leder ut till drottningens toillettrum, *el Tocador de la Reina*. Detta är ett luftigt litet tempel, öppet åt alla sidor och stående på en framspringande klippspets lodrätt öfver den djupa klippdalen, i hvilken Darro flyter. När jag säger ett tempel, borde jag egentligen ha sagt: ett *dubbelt* tempel; ty *el tocador* består af två små pelarburna, båghvalda, färgglittrande tempelungar, den ena, den minsta, stående ini den andra större; det hela arabeskarbetadt, luftigt och nyckfullt som en leksak. — Längre fram kommer man ut på den ljufligaste lilla gård, *El Jardin* eller *el Patio de Lindaraja*, Boabdils andra drottning, Lindarajas, lilla paradisdgård. Den är planterad med orangeträd, nu fullhängda med guldfrukt, och deremellan blommande rosenbuskar. Ett vattensprång plaskar i midten, och rundtom går en lätt pelargång, som uppbär ett galleri. Från detta galleri framspringer inåt Pation, hvilande på pelare, en liten luftig pavillon, *el Tocador de Lindaraja*, Lindarajas toillettrum. Från Patio de Lindaraja kom jag in i *Sala de las dos Hermanas* »de två systrarnas Sal», och derifrån, på några trappsteg af hvit marmor, ned på Alhambras största gård, den verldsberömda *Patio de los Leones*, »Lejongården.» Lejongården har sitt namn af en hvit marmorfontän i midten, uppburen af lejon, uselt skulpterade. Skulpturen måste nämligen alltid stå lågt hos muselmän; emedan deras religion såsom en synd stämplar hvarje försök att, vare sig i färg eller sten, efterhärma lefvande varelsers utseende. »På yttersta dagen kommer alla sådana skepnader», säger Korân, »och fordrar själar af sju tillverkare.» — Patio de los Leones är en aflång fyrkant, stenlagd med hvit marmor och omgifven af en luftig

dubbel pelargång. Denna gård är den största i Alhambra, 120 fot lång och 60 fot bred. På båda de korta sidorna af gården framspringer pelargången och bildar två lätta pelarförstugor. Den ena leder in till en sal, den andra bildar, genom en nu tillmurad port utgång till Patio de los Arrayanes, den gård, som jag omnämde, att man först kom in på. Nu har man sålunda genomgått hela Alhambras fyrkant. Bland allt det sköna i Alhambra är intet skönare än dess pelargångar, och här på Lejongården ser man dem i deras högsta fulländning. Jag skulle knappt vilja kalla dessa pelare för pelare, utan för pelarstänglar, så luftigt smala och lätta förefaller de. De står också alltid två och två tillsammans, den ena innanför den andra. Detta ger ögat en känsla af trygghet, oaktadt deras smärthet. Pelaren är rund och slät, utan basis, och har endast en enkel ring till kapitel. I moriska tiden var dessa pelare förgyllda. Deras nuvarande enkla hvithet är således en förbättring, verkställd af tiden och förfallet. Hvad som gör ett obehagligt och störande intryck, är de gråa, fula, sluttande tegeltak, hvarmed alla dessa lätta arabesk-byggnader numera är betäckta. I arabernas tid var taket platt, ämnadt att vistas och gå på såsom ännu alltjemt i österlandet. — Frågar man slutligen efter ett total-intryck af Alhambra, så bekänner jag, att det förefaller mera såsom en mycket rik mans villa än som ett kungligt slott. Dess skönhet är en blommas skönhet, icke en eks. —

I ringmuren kring Alhambra reser sig på vissa afstånd massiva fyrkantiga tegeltorn med platta tak. Ett af de största af dessa är *Comares* torn, i hvars bottenvåning den för omnämnda *Sala de los Embajadores* ligger. Utsigten från detta torns plattform är präktig. Rätt under tornet, på norra sidan om Alhambra, på botten af ett svindlande djup, flyter floden Darro, och på andra sidan om denna flod-ravin reser sig brant förstaden *Albaycín* med sitt zigenarquarter, bestående af troglodytiska hålor, uthuggna i bergslutningen. Längre fram åt öster, äfvenledes tvärt öfver Darros ravin, ligger *el Generalife*, ett annat Alhambraartadt moriskt palats, hvilket jag äfven besökte. Det tillhör markisen af Campotejar, som påstås härstamma från en Boabdils son, hvilken, då Granada eröfrades af spaniorerna,

stannade kvar och blef kristen. Rundt om El Generalife är allt grönt; men straxt ofvanom detsamma går den öfversta vattningstrännan, och ofvanför denna linie är allt brunt och rödt, och de brända åsarna stiger allt högre och brantare. Å andra sidan, åt söder, sluttar Alhambrakullen, såsom förut sagdt, med sin park ner emot den till mötes uppstigande egentliga staden.

Granada har två floder, Darro och Xenil. Darro, som vi såg nere på botten af bergdalen under Alhambra, fortlöper sedan genom en kulvert under det så kallade nya torget, *Plaza nueva*; derpå under det gamla torget, *Zacatin*, och framträder slutligen i dagen längs gatan eller platsen *Carrera del Darro*, vid hvars slut den förenar sig med *Xenil*. Det vådliga i dessa stadsdelars belägenhet öfver den lätt uppsvallande bergfloden skildras i den gängse folkvisan:

»Darro tiene prometido
 »El casarse con Xenil
 »Y le ha de llevar en dote
 »Plaza nueva y Zacatin.»

Darro har lofvat
 Gifva sig med Xenil
 Och att medföra som hemgift
 Plaza nueva och Zacatin.

Xenil kommer från Sierra Nevada och framgår straxt utanför Granada, och längs dess ljufliga alameda, en promenad af popplar och rosor. Derefter flyter båda flodernas förenade vatten ut på la Vega, den vida slätten, som utbreder sig vid foten af Granadas höjder. Denna slätt, slät som ett bord och rik som ett dukadt sådant, är förmodligen den uppslammade botten af en stor irtidsvattensamling som en gång bröt sig väg genom bergpassena vid Loja, genom hvilka Xenil nu flyter ut från vega. Åt norr inneslutes denna bassin i en vid halfkrets af Sierra Susanna och åt söder och sydvest af Sierra Nevada och Sierra de Tejida. Nevadas högås, 13,000 fot öfver hafvet, och Tejidas väldiga spets glänste nu på hösten hvita af snö. Deras lägre åsar deremot och hela Susannakedjan visade endast solbrända, bruna och rödgula branter, och bildade den närmaste

ramen kring den yppigt gröna, här och där af små hvita boningar perlströdda vegan.

Jag nämde alamedan. En afton vandrade jag genom densamma, följande Xenils lopp. Rosenhäckarna stod ännu i full blom, och springbrunnarna plaskade. För mig var det sommar, men ej för Granadas sol-anmade befolkning. Promenaden var därför ödslig och folktom. Under högsommarens qvällar lär den hvimla af vandrande, och under trädena dansar då landtfolket i drägter sina *Boleros* till sång och guitarrklang. Från alamedan vek jag utåt la vega. Qvällen var härlig, sierran glänsande, och landet talte högt om rikedom.

Mycket skulle vara att tillägga om de dar, jag tillbragte i Granada; men mitt bref gör ej anspråk på att vara en fullständig beskrifning, utan endast några skizzerade hufvuddrag af en hastigt framilande resa.

Den 5:te på morgonen gaf jag mig af i sällskap med en mr Berry, en engelsman, öfver bergtrakten mot Malaga. Vi hade tagit blott en muläsna tillsammans för våra nattsäckar, men ville för vårt eget fortskaffande pröfva på egna ben. — Vandringen genom vegan var tjusande, och Granada tog sig präktigt ut vid blicken tillbaka, där det låg amfiteatraliskt uppåt Alhambras kulle, som framsprang med sin grönska och sin krans af torn från de rödbruna bergmassorna bakom.

Vid Gavía, $1\frac{1}{2}$ legua från Granada (en legua lika med $\frac{1}{2}$ svensk mil), steg man öfver ett dike. Det tycks ej vara en så särdeles märklig omständighet, men är det så mycket mera; ty detta enda steg flyttade oss ur vegans trädgård in i en öken, där ej ens ett grässtrå växte, utan där den rödgula jorden låg naken under våra fötter. Det omnämnda diket var nämligen den yttersta vattningsrännan på vegan. Straxt här bortom ligger bergkullen *El Ultimo Sospiro del Moro*, »morens sista suck». Härifrån sände Boabdil vid flykten sin »sista suck» tillbaka till morenas paradis, det mångbesjungna Granada. Stigen fortsatte nu genom ödemarker, öfver castilianskt brända kullar, till *La Mala*, en by, där man i stora dammar afdunstade vattnet från saltkällor. Saltet låg uppstapladt i högar, bredvid dammarna. — I en annan liten vattnad dal, längre främ, låg byn *Cacin*; annars